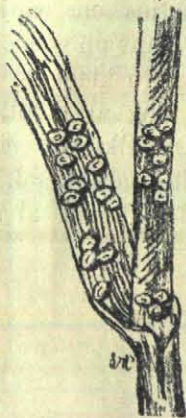

Het vocht uit de bladeren verdampt lang zoo snel niet in deze kleine, afgesloten ruimte, als in

Eieren van de Drinker tegen riet.

een groote flesch. Bovendien is de kans op 't slagen

van de kweekerij in een lampegglas veel grooter, doordien de rupsjes niet zoo licht de voederplant kwijt raken en suf tegen 't glas blijven zitten.

Dr. J. Th. Oudemans, die deze manier van kweken uit het ei eens geprobeerd heeft en ze nu al sedert lang toepast, raadt ieder liefhebber, op deze wijze te werk te gaan.

Wanneer de vlinders zijn uitgekomen, moet ge vooral niet vergeten, behalve op de gewone wijze, ook eens een mannetje en wijfje op te zetten in rusthouding. Zet ze dan op een stuk droog hout of op een blad gedroogd riet. Dan zult ge eens zien hoe verrassend de overeenkomst is tusschen de kleur van de dieren en hun omgeving.

E. HEIMANS.

HET HERBARIUM.

I.

„Ch kom, schrijf nu toch in een blad, dat *De Levende Natuur* heet, geen artikelen over het herbarium! Verdoop dan eerst je krant, noem 'm „De Fossiel”, „De Rietstoppel”, „De.... Hooiberg” desnoods; dan weten de lui vooraf, wat ze aan je hebben.”

Deze aanmoedigende woorden mocht ik onlangs van een goede kennis vernemen, toen ik hem mijn plan mededeelde, om eens iets over het drogen van planten ten beste te geven.

Misschien is er wel deze of gene lezer, die dien vriend in zijn hart gelijk geeft, en voor wien het enkele woord herbarium reeds voldoende is, om hem een stapel grauwe vellen papier voor den geest te roepen, waartusschen vergeelde en verschrompelde, onkenbare plantenoverblijfselen worden bewaard, prijkende met deftige Latijnsche etiketten, voor een gewoon mensch onverstaanbaar. Wellicht gaat de fantasie nog wat verder, en stelt men zich ook nog den gelukkigen (!) bezitter van deze schoone verzameling voor, een oud, uitgedroogd manneke, bij het zwakke schijnsel eener ouderwetsche lamp bezig, deze schatten na te zien, en onmogelijke pogingen doende, om met behulp zijner handloep een of ander kenmerk, dat sinds lang zoek is, op het spoor te komen.

Maar deze lezer — hij houde 't mij ten goede! — misbruikt zijn fantasie, omdat hij haar in één richting, en nog wel de verkeerde, laat werken. Want het herbarium, dat mij voor den geest staat, ziet er heel anders uit, en daarbij past veeleer een auteur, die wat van de frischheid der planten in zijn voor-

komen weerspiegelt, aan welker leven en schoonheid hij in zijn werk weet recht te doen.

Als iemand beweert, dat een herbariumplant nimmer de waarde kan hebben van de levende, omdat zij dood en platgedrukt is, zullen wij, en waarschijnlijk onze verste nakomelingen, hem gelijk moeten geven. Maar als hij op grond daarvan het herbarium veroordeelt, dan wil ik hem eens vragen, of hij nooit nut of genoeg heeft gehad van een schetsteekening. Zegt hij ja, dan vraag ik verder, hoe die weinige lijnen, zonder ingevulde tinten en schaduwen, die voorstelling zonder uitgewerkten achtergrond, kortom, dat hoogst onvolledige beeld, voldoende kon zijn, om hem de werkelijkheid voor oogen te stellen, ja, zijn kunstgevoel te streelen. En dan verwacht ik een antwoord in dezen geest: ik had geen volledig beeld nodig, want ik was in hoofdzaak wel met het onderwerp vertrouwd.

Hier zijn we nu precies, waar we wezen moeten; en een ijverig verzamelaar, zoo een, die zijn geheele leven besteed heeft, om portefeuilles en nog eens portefeuilles vol planten bijeen te brengen, zal kort en goed beweren: als de gedroogde plant niet in den smaak valt, ligt dat slechts aan den beschouwer, die in zichzelf geen fonds van voorstellingen bezit, om aan te vullen, wat aan die exemplaren ontbreekt.

Natuurlijk laat ik dien krassen ijveraar niet lang aan het woord, want ik houd niet van ongenoegen. Wel weet ik, dat ik bij het doorbladeren van mijn herbarium iets meer zie en ook iets anders dan die platgedrukte voorwerpen. Ik open het vel, waarin

mijn zonnedauwplantjes liggen. Erg mooi zijn ze niet, maar ik zie ze weer, zooals ik ze eenmaal in den zonneschijn zag staan, bij honderden den heiplas omringende: vaalrood op afstand, frissche rozetjes dichtbij, met schitterende druppels aan de blaadjes. Deze mattematen vertegenwoordigen voor mij een riviergezicht bij Kuilenburg, waar ze in de uiterwaard een fraai partijtje opleverden. Dezen egelskop, waar op 't oogenblik voor u niet veel aan is misschien, zal ik u, als ge mij tijd geeft, uitteekenen met veel andere planten in een weelderig begroeid en met wilgen omzoomd binnenwater bij Nichtevecht, waar vlinders, libellen en een rijkdom van andere insecten u om het hoofd zullen fladderen en gonzen. Dit kiemplantje van den beuk brengt me weer in de Middachterlaan, deze *Anemone* bij Bergen-Dal en deze *Juncus* in het Liesbosch bij Breda.

Ik bezit ook planten, die ik niet zelf heb gedroogd, maar gekregen of gekocht; die dragen dus voor mij geen herinneringen. Gelukkig echter zijn sommige voorzien van duidelijke opgaven omtrent tijd, plaats en verdere bijzonderheden der inzameling. En met behulp daarvan en van de korte beschrijving in de zakflora gelukt het mij vrij dikwijls, om mij de plant levend en in haar natuurlijke omgeving, bosch, hei of duin, voor te stellen — niet plat, niet verkleurd, maar frisch en mooi. Hoe ik dat weet? Wel, van tijd tot tijd vind ik een van die soorten op mijn uitstapjes en behoef dan doorgaans in de ontworpen voorstelling niet veel meer te verbeteren.

Die soorten, die men in zijn herbarium bezit, maar nog niet zelf gevonden heeft, prikkelen ook niet weinig den reislust, ten minste als het gedroogde exemplaar de voorstelling van een mooie plant geeft. Als ik 's winters op een regenachtigen Zondag in mijn portefeuilles blader, dan stel ik me het lente- en zomerlandschap voor, zooals het weer worden zal, en ik zie daar mijzelf weer met een grooten koker beladen en door grooten ijver gesterkt, zoekende, waarnemende, delvende; — luchtkasteelen mogen er onder die plannen wezen, er zijn er ook bij van degelijker bouw, en als ik 's zomers zelfs bij het moeizaam bestijgen van bergen en rotsen nog altijd mijn benodigdheden voor het verzamelen van planten meetors, dan is dat door de levendige begeerte, die het gezicht van mij nog ontbrekende fraaie herbarium-voorwerpen in mij heeft doen ontstaan.

Onlangs werd ik voorgesteld aan een jonge dame: „Mijnheer Jaspers.”

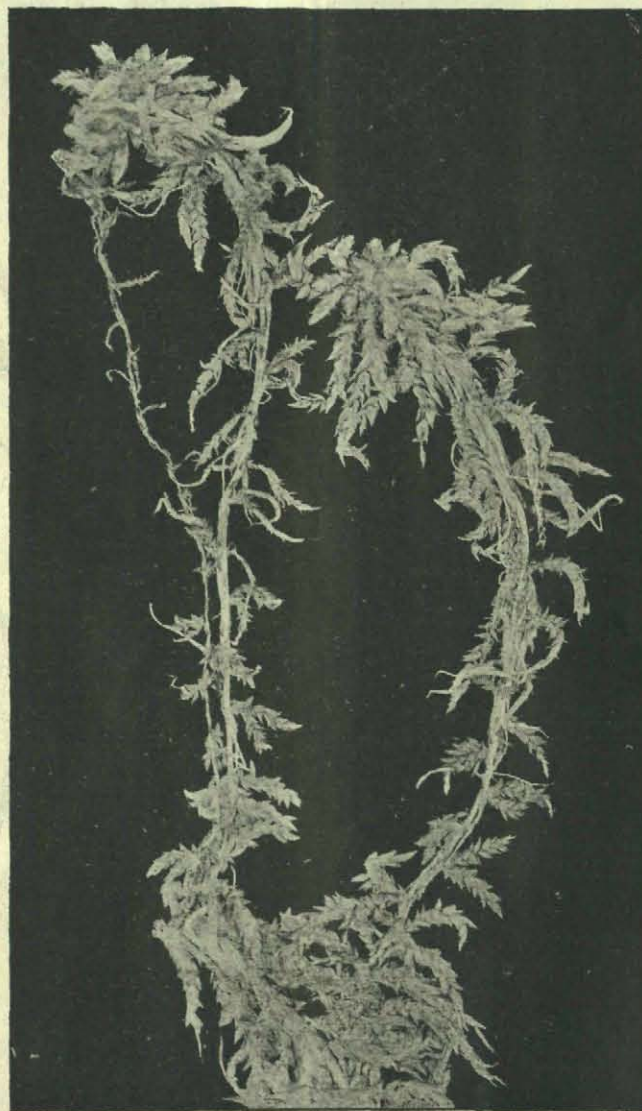
„Van De Levende Natuur?”

„Om u te dienen, juffrouw! U is wellicht abonné?”

„Ik niet, maar mijn vriendin, we lezen hem met ons drieën, hij gaat altijd rond. Of is het een zij, want u is immers zoo precies op de geslachten?

Of moet ik zeggen *het*? Maar daarover nu niet. 's Zomers ga ik naar buiten.... Ik mag toch wel een vraag doen? Of kan dat maar alleen schriftelijk, aan het adres der Redactie?” vroeg ze met een hoog ernstig gezicht. „Ziet u, ik had al lang wat willen vragen, en nu ik u zoo toevallig ontmoet...”

„Spreek, als 't u blijft, juffrouw, misschien weet

Uit mijn Herbarium, op natuurlijke grootte.
Veenmos, *Sphagnum cymbifolium*, op zwart carton.
Gevonden aan De Vuursche.

ik bij deze toevallige ontmoeting wel toevallig een antwoord.”

„U vindt het zeker wel raar voor zoo weinig kennis!”

„Integendeel, laat mij mogen hooren, wat u had willen vragen.”

„Ik zie buiten dikwijls zulke mooie wilde bloemen en planten; daar maak ik altijd bouquetten van, die ik voor het venster zet. Maar ik zou ze graag willen bewaren. Dan moet ik ze drogen tusschen papier, niet waar?”

„Ja wel, dat is de manier. U kent zeker de namen wel ongeveer?”

„Och heer neen, de meeste niet! Mijn vriendin heeft zoo'n boekje, daar lees je in van onderstandig en vinspletig, geloof ik, en wortelstokken en wandstandige zaadlijsten, kan dat? maar dat is mij te geleerd. Ik wil maar alleen wat van die mooie plantjes drogen, een beetje netjes. En dan zou ik er een pakje van maken; ik bedoel van iedere plaats een pakje met den naam en het jaar er op — kleine souvenirs, ziet u: Baarn, Zeist, Arnhem, Nijmegen en zoo meer. Maar hoe moet ik nu te werk gaan, dat ze niet bederven?”

„Dat is nogal eenvoudig. Die souvenirs — zonder wortelstokken, niet waar?...”

„O, u vindt het zeker een malle vraag.”

„Oordeelt u maar, of mijn raad u niet ernstig lijkt. U koopt in den papierwinkel een boek filtreerpapier voor 30 of 40 cent; het heeft de kleur van wit vloeipapier — trouwens dik wit vloeit is ook goed. Dat pak legt u onder in den koffer, als u naar buiten gaat, met een map of portefeuille er bij. Op de wandeling neemt u dan de portefeuille met eenige van die vellen filtreerpapier mee.”

„Kan men niet van die mappen met droogpapier bij Voskuil kopen?”

„Zeker, en in verschillend formaat. Dat is echter iets duurder. Op de wandeling dan plukt u af, wat u mooi vindt en legt het een beetje netjes tusschen de vellen in de map, de bloemen op natuurlijke wijze geopend, de blaadjes uitgespreid. Thuis gekomen, legt u uw planten tusschen versche, droge, vellen, en drukt ze een weinig, 't zij door er boeken op te leggen, 't zij door ze in een andere map te doen, die u dichtbindt. Nu is het heele geheim maar, dat u de planten gedurig tusschen droge vellen brengt, minstens eens per

dag moeten ze tusschen ander papier, tweemaal is nog beter.

„Ik behoef zeker de gebruikte vellen niet weg te gooien.”

„U droogt ze weer, en kan ze dan opnieuw gebruiken. Dat gedurig verwisselen der vellen is noodig om *snel* te drogen, en dat is weer noodig, om de kleuren zooveel mogelijk te bewaren. Natuurlijk zal u bij die verwisseling de bladeren, die nog niet goed liggen, wel even opnieuw uitspreiden en ver-

schikken. Eindelijk zijn de planten droog; u kan dat met den vingertop voelen; ook moeten, als u het stengeltje opneemt, de bladeren en bloemen niet slap neerhangen, maar uitgespreid blijven.”

„En houden de planten, als ze eens gedroogd zijn, zich maar altijd goed? Mij dunkt, ik heb er wel eens gezien — op een verkooping, weet u — die een beetje beschimmeld waren, of met uitgevreten bloemen.”

„Treurig, maar waar! en onkundigen halen dan hun neus op voor de dwaasheid, om planten te willen verzamelen. Wat mij betreft, ik sluit nooit mijn adviezen, voor welke verzameling ook, zonder er bij te voegen: *stofvrij*, op een *droge plaats* en met een *bederfwerend middel* bewaren. Ik zou u raden, strooi naph-

thaline tusschen de vellen; dat houdt schimmel, kleine torretjes, houtluisjes en andere vernielers er uit, en u heeft op uw ouden dag nog plezier van uw planten.”

„Het lijkt dus wel een heel eenvoudige kunst, dat planten drogen.”

„Het verzamelen van zulke souvenirs is zoo eenvoudig, als iets maar wezen kan. En het bewaren is een kwestie van smaak. U kan de plantjes leggen in velletjes postpapier, u kan ze op getint papier vasthechten, waarvan de tint de kleur van uw

Uit mijn Herbarium, op natuurlijke grootte.
Cypergras, *Cyperus fuscus*, een bescheiden plantje van vochtigen zandgrond. Eenjarig, bloeit Juli en Augustus. Zeldzaam.

plant mooi doet uitkomen, u kan ze in den vorm van bouquetjes op carton bijeenvoegen, of er een versiering van maken op het cartonnen encadrement van een portret."

„Dank u wel, en als 't mij bevalt, wie weet, of

ik niet nog aan die gekke namen wat ga doen, want als je zoo'n mooie bloem vindt, dan wil je toch ook wel eens weten, hoe die heet."

J. JASPERS JR.

(Wordt vervolgd). *bl. 70.*

CYCLAMENS.

De soort, die 't meest als sierplant wordt aangekweekt, is *Cyclamen persicum*, een plant, die in 't wild voorkomt in Griekenland, Klein-Azië, Syrië en Palestina en waarschijnlijk ook in Egypte en Tripoli. Oostelijk gaat de bloem niet verder dan de Kaukasus, zoodat de soortnaam „*persicum*“ wel heel ongelukkig gekozen mag heeten. Maar dat is met botanische soortnamen wel meer het geval.

Sommige menschen noemen hun Cyclamen: Alpenviooltje, en die er nog meer van af weten, spreken van „varkensbrood“, doch deze namen zijn beter van toepassing op een heel andere Cyclamen-soort, die niet zoo veel wordt aangekweekt; ik bedoel *C. europaeum*, die in 't wild groeit in Zuid-Frankrijk, Zwitserland, Tirol, Noord-Italië en het Balkan-Schiereiland.

De knollen van deze soort zijn vergiftig; alleen varkens kunnen er ongestraft van genieten, vandaar die naam.

Wij willen ons vooreerst nu alleen met *C. persicum* bezig houden. 't Is licht te begrijpen, dat dit plantje, evenals de *Azalea indica* eigenlijk als kasplant behandeld moet worden, het vereischt echter een minder hooge temperatuur: liefst niet hooger dan 60° F., maar vooral niet lager dan 45° of op zijn ergst 40°. Vorst of koude tocht moet dus zorgvuldig vermeden worden. De goede tijd om Cyclamens te koopen, is einde September of begin October. Kies dan een gezonde plant, met krachtige bladeren en veel knoppen, waaronder er geene zijn die sporen van verrotting vertoonen. Vroeger zijn ook al bloeiende Cyclamens te krijgen, maar die zijn meestal „getrokken“ en daardoor wat verweeklijkt en kleinzeurig. Zet nu uw plant dicht bij 't raam, op een lichte plaats, waar ook zon komt en waar niet al te veel andere planten staan, want de voorouders van uw plant waren in hun woestijnen en rotsplateau's gewoon over veel lucht en ruimte te kunnen beschikken. Indien een Cyclamen 't niet luchtig en ruim genoeg heeft, rotten de bloemknoppen weg, zonder tot ontwikkeling te komen. Als er zich naar uw oordeel te veel knoppen op de bol ontwikkelen, zoodat ze 't te benauwd krijgen, knijp er dan gerust

eenige uit, of snijd ze weg met een zeer scherp mesje. Giet ook *nooit* water op de knollen.

Ze hebben anders in de bloeitijd heel wat vocht nodig, en ook voedsel. Dat laatste kunt ge toedienen in de vorm van bloemenmest, vloeibare, zeer verdunde koemest of roetwater. Deze laatste zeer goedkoope en zindelijke voedingsstof wordt eigenlijk veel te weinig gebruikt. En 't is toch gemakkelijk genoeg om ergens in een hoekje op zolder of onder een rechtbank een emmer met water er op na te houden, waarin een zakje met roet hangt. Het aftreksel is helder en bijna reukeloos en, eens of tweemaal per week toegediend, werkt het wonderen uit.

Een gezonde plant kan bij een goede verzorging zes maanden lang in bloei blijven en honderden bloemen voortbrengen, soms honderden tegelijk. En wat voor bloemen! Hoe sierlijk rijzen de gebogen stengels omhoog, hoe interessant is het, de ineengedraaide knop zich te zien ontplooiën, zoodat de vijf kroonslippen stervormig uitstaan en ze dan te zien opkrullen, tot ze omhoog staan als zoovele kronkelende vlammetjes, diep gloeiend rood met donkerder voet, wit met roode basis of geheel zuiver rein albasten wit. Daarbij flink en stevig. Ook de bladen zijn prachtig en menige bladbegonia moet het in kleurenpracht en sierlijkheid van teekening afleggen tegen zoo'n Cyclamenblad, met donkerroode onderzijde, diepgroene bovenkant, dooraderd en gevlekt met zilver en paars. Soms is het blad geheel van zilver... maar soms ook is 't heele blad groen, onder en boven.

Enkele bloemen ontwikkelen zich tot vruchten, hetzij tengevolge van kruisbestuiving, hetzij door zelfbestuiving, wat in de kamer wel meestal 't geval zal zijn. De bloem is op beide manieren van bestuiving ingericht. Als de helmknoppen pas opengaan, is het stuifmeel dik en kleverig, zoodat het zich gemakkelijk aan honigsnoepende bijen of vliegen vasthecht, terwijl het later poederdroog wordt en vanzelf in het kleverige holle stempelpuntje terecht komt. Zoo ge wilt, kunt ge met een zacht penseel zelf stuifmeel van de eene bloem op de stempel van een andere brengen. Uit de